

Krzysztof Gawkowski*

Robert Maciejczyk**

---

*ORCID 0000-0002-4025-5927

Uczelnia Techniczno-Handlowa im. H. Chodkowskiej

**ORCID 0000-0003-3111-0555

Akademia im. Jakuba z Paradyża

Nieuprawniony wstęp na tereny leśne jako czyn zabroniony oraz jego wpływ na poziom bezpieczeństwa wewnętrznego

Streszczenie

Funkcje, jakie spełnia środowisko naturalne – w tym las – na potrzeby społeczeństwa, wymaga szczególnej ochrony ze strony administracji państwowej i służb porządku publicznego. Umysłne naruszanie praw przyrody, przez działanie człowieka, prowadzi do zwiększenia zagrożeń dla poziomu bezpieczeństwa poprzez niewłaściwą gospodarkę odpadami czy pożary. Zasadnym wydaje się, że poza systemem prawa i ścigania sprawców przestępstw przeciwko środowisku niezbędnym jest prowadzenie właściwej edukacji czy kampanii społecznych na rzecz ochrony środowiska. Niniejsze opracowanie stanowi próbę wskazania podstawowych zasad niezbędnych w przestrzeganiu prawa ochrony przyrody i wpływy na poziom poczucia bezpieczeństwa oraz minimalizacji zagrożeń ze strony niewłaściwego korzystania z dóbr naturalnych.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, środowisko naturalne, zagrożenia, tereny leśne

Wstęp

W trudnych czasach zagrożenia epidemiologicznego Rząd RP wprowadził wiele zakazów i ograniczeń dla obywateli naszego kraju. Nowelizując rozporządzenie Rady Ministrów¹, w kwietniu 2020 r. zakazano korzystania z pełniących funkcję publiczne terenów leśnych, w szczególności: parkingów leśnych, miejsc postoju pojazdów, miejsc edukacji leśnej, miejsc małej infrastruktury leśnej i miejsc biwakowania². Jak wskazuje Arek Braumberger na swoim blogu³, Polacy byli „wściekli za zakaz

---

¹ Rozporządzenie RM w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. z 2020 r., poz. 674).

² Ibidem §16 ust.2.

³ <https://spidersweb.pl/bizblog/zakaz-wstepu-do-lasu/> [dostęp: 13.04.2020].

wstępu do lasu. Petycja nic nie dała, dalej grozi 30 tys. kary. Śledząc komentarze w necie i rozmawiając ze znajomymi, dochodzę do wniosku, że żadna decyzja wprowadzona w związku z epidemią COVID-19 tak nie wkurzyła Polaków, jak wydany 3 kwietnia zakaz wstępu do lasu⁷⁴. Kolejny użytkownik nick: Deeee na swoim blogu wskazał, że: „Mam gdzieś centra handlowe, fryzjerów, kosmetyczki, ważne, aby otworzyli lasy!”⁷⁵. Zdaniem wielu rodaków decyzja Rządu o zamknięciu lasów wydawała się irracjonalna i kompletnie niezrozumiała. Do tego stopnia, że w ciągu tygodnia od wprowadzenia nowych obostrzeń pod petycją żądającą przywrócenia wstępu do lasu podpisało się 163 tys. osób. Podpisy zostały zebrane błyskawicznie w ciągu kilku dni i bez nagłaśniania sprawy w mediach. Bez skutku, zakaz został utrzymany. W sprawę włączyło się Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich. W liście do ministra środowiska z 7 kwietnia 2020 r. Maciej Taborowski, zastępca Adama Bodnara, napisał, że zakaz wstępu do lasu jest zbędny i zbyt daleko idący. Zastępca RPO wskazał, że wstępu do lasu można zakazać z powodu zniszczenia drzewostanu, dużego zagrożenia pożarowego i wykonywania w lasach zabiegów gospodarczych, ale nie zagrożenia epidemią rozprzestrzeniającą się wśród ludzi. RPO stoi na stanowisku, że art. 11 ust. 2 i 7 specustawy o zwalczaniu COVID-19 z 31 marca 2020 roku umożliwi Szefowi Rządu RP wydawanie poleceń Lasom Państwowym, ale tylko takich, które mają umocowanie w obowiązujących przepisach. Rozporządzenie⁶ ukazało się w piątek 10 kwietnia 2020 r., w rozdziale 7 § 16 ustawodawca postanowił: „zakazuje się korzystania z: – pełniących funkcje publiczne i pokrytych roślinnością terenów zieleni, w szczególności: parków, zieleńców, promenad, bulwarów, ogrodów botanicznych, zoologicznych, jordanowskich i zabytkowych, a także plaż; – pełniących funkcje publiczne terenów leśnych, w szczególności: parkingów leśnych, miejsc postoju pojazdów, miejsc edukacji leśnej, miejsc małej infrastruktury leśnej i miejsc biwakowania”⁷⁷.

Problematyka ochrony środowiska w obszarach leśnych – teza badawcza:

Rząd wydał rozporządzenie, ale wątpliwości zostały, zdaniem ekspertów nowo wydane przepisy wcale nie rozwiązały problemy z interpretacją obowiązujących w tym zakresie innych przepisów. Naukowcy, w tym dr Andrzej Kepela z Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”, który zwraca uwagę, że covidowe rozporządzenie mówi o „zakazie korzystania z terenów leśnych pełniących funkcje publiczne”, a nie

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

⁶ Rozporządzenie RM w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. z 2020 r., poz. 674).

⁷ Ibidem.

o zakazie przebywania w lesie⁸. To ważne rozróżnienie, bo art. 46 b specustawy, na podstawie której zakaz wprowadzono, klasyfikuje „korzystanie” i „przebywanie” jako odrębne czynności, co zdaniem eksperta jest źródłem kolejnych wątpliwości. „Które tereny leśne należy uznać za pełniące funkcje publiczne? Wszystkie powszechnie dostępne czy tylko przystosowane do pełnienia jakichś zadań?– zastanawia się dr Kepel”⁹. I dodaje, że wymienienie w rozporządzeniu parkingów i biwaków sugeruje, że to ta druga interpretacja ma sens. „Jeśli zamiarem było wprowadzenie zakazu wstępu do lasu, to nie jestem pewny, czy go osiągnięto, zauważa ekspert”.

Biorąc uwagę powyższe, przedmiotem rozważań niniejszego opracowania jest analiza zagrożeń mających wpływ na bezpieczeństwo w trakcie korzystania z zasobów lasów państwowych w Polsce. W czasie, kiedy pandemia jeszcze nie ustąpiła, a zakaz korzystania z lasów został zniesiony, wydaje się zasadnym przedstawienie zagadnień, które poza specustawą wskazują na bezprawne korzystanie z zasobów leśnych naszego kraju.

Jako metodę badawczą przyjęto analizę źródeł literaturowych, aktów prawnych oraz danych udostępnionych w sieci.

1. Prawo korzystania z zasobów leśnych – zakazy poruszania się w lesie

W czasie obowiązywania rozporządzenia¹⁰, z początkiem pandemii, kara za złamanie zakazu wstępu do lasu, nałożona przez Straż leśną oraz służbę leśną, czyli leśniczych, mogła stanowić grzywnę w wysokości do 500 zł (nakładaną w drodze mandatu karnego) lub mógł być skierowany wniosek do inspekcji sanitarnej o ukaranie, w tym wypadku kara sięgnęłaby od 5 do 30 tys. zł.

Przedmiotem rozważań niniejszego opracowania jest odpowiedzialność za bezprawne wchodzenie lub wjeżdżanie do lasu – w okresie nieobowiązywania obostrzeń związanych z pandemią – jako zagrożenie dla bezpieczeństwa. Zawarto w nim analizę przepisów prawnych regulujących generalną zasadę powszechnego udostępniania lasów i obowiązujące od tej zasady wyjątki. Jak wskazano powyżej, opracowanie jest próbą analizy zagrożeń bezpieczeństwa w trakcie korzystania przez obywateli z zasobów leśnych. Przedmiotem rozważań pozostaje kwestia, czy każda droga leśna jest udostępniana obywatelom, czy można poruszać się pojazdami silnikowymi na obszarach objętych ochroną i we wszystkich lasach, jakie reguły

---

⁸ salamadra.org.pl [dostęp: 9.08.2020].

⁹ <https://spidersweb.pl/bizblog/zakaz-wstępu-do-lasu/> [data dostępu: 9.08.2020]

¹⁰ Rozporządzenie RM w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. z 2020 r., poz. 674).

wyrażają ustawione przy drogach leśnych oznakowania, kiedy wjazd do lasu jest bezprawny i zagrożony karą? Poddane analizie zagrożenia bezpieczeństwa, w przedmiotowym opracowaniu, obejmują czyny zabronione godzące w gospodarkę leśną oraz wskazują proces procedury działania służb porządku publicznego dążące do wykrycia sprawcy i pociągnięcia ich do odpowiedzialności karnej.

Las jest jednym z najważniejszych elementów środowiska przyrodniczego, który wymaga szczególnej ochrony. Ochrona lasów państwowych i niepaństwowych regulowana jest w Ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach¹¹. Jednak ustawa ta nie zawiera przepisów karnych. Najważniejsze funkcje lasów, do których należą: produkcyjna funkcja oraz pozaprodukcyjne funkcje, tj. ochronna i społeczna, uzasadniają bardzo wzmożoną ochronę także środkami prawa karnego, które przewidują ustawy: Kodeks wykroczeń i Kodeks karny.

W art. 3 ustawy o lasach¹² ustawodawca zamieścił prawną definicję lasu. Zgodnie z treścią tego przepisu przez las należy rozumieć dwa rodzaje gruntów: grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryte: roślinnością leśną, uprawami leśnymi, drzewami i krzewami oraz runem leśnym lub przejściowo jej pozbawione, jeżeli są przeznaczone do produkcji leśnej lub stanowią rezerwat przyrody lub wchodzi w skład parku narodowego albo są wpisane do rejestru zabytków, oraz grunty związane z gospodarką leśną, zajęte pod wykorzystywane na potrzeby gospodarki leśnej: budynki i budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, a także wykorzystywane na parkingi leśne i urządzenia turystyczne¹³.

Bez wątpienia lasy pełnią funkcję ochronną – zabezpieczają przed klęskami żywiołowymi, wpływają na uzyskanie wody zdatnej do picia, zabezpieczają przed ujemnymi skutkami cywilizacji przemysłowej, jak również pełnią funkcję społeczną, przyczyniając się do odnowy sił psychicznych i fizycznych człowieka. Las jest miejscem wypoczynku i doznań, przeżyć metafizycznych – dla niektórych również duchowych. Przesłanką pełnienia przez las funkcji społecznej jest swobodny

¹¹ T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 6, poz. 148.

¹² Ibidem.

¹³ Art. 3 Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 6, 148). Lasem w rozumieniu ustawy jest grunt: o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) – drzewami i krzewami oraz runem leśnym – lub przejściowo jej pozbawiony: a) przeznaczony do produkcji leśnej lub b) stanowiący rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego albo c) wpisany do rejestru zabytków; 2) związany z gospodarką leśną, zajęty pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, a także wykorzystywane na parkingi leśne i urządzenia turystyczne.

dostęp ludności do niego, z tym że prawem do korzystania z lasu zgodnie z treścią art. 26 ust. 1 ustawy o lasach objęte są jedynie lasy stanowiące własność Skarbu Państwa. Możliwość ta nie dotyczy lasów należących do innych podmiotów. Zasada powszechnego udostępniania lasów Skarbu Państwa doznaje ograniczeń ze względu na potrzebę ochrony lasów. Wyrazem tych ograniczeń są zakazy wstępu – stałe i okresowe, określone w treści art. 26 ust. 2 i 3 ustawy. Stałym zakazem wstępu zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy objęte są lasy stanowiące: uprawy leśne do 4 m wysokości, powierzchnie doświadczalne i drzewostany nasienne, ostoje zwierząt, źródła rzek i potoków, obszary zagrożone erozją. Zakazy stałe obowiązują z mocy prawa i do ograniczenia prawa korzystania z lasu nie jest wymagana żadna decyzja nadleśniczego. Katalog wyżej wymienionych zakazów jest zamknięty i nie może być rozszerzony, bo w tym wypadku ustawodawca ogranicza wolność osobistą, zakazując wstępu do lasu. Natomiast okresowy zakaz wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa nadleśniczy wprowadza w przypadku, gdy spełni się co najmniej jedna z przesłanek wskazana w art. 26 ust. 3 ustawy, tj. wystąpiło zniszczenie albo znaczne uszkodzenie drzewostanów lub degradacja runa leśnego, występuje duże zagrożenie pożarowe lub wykonywane są zabiegi gospodarcze związane z hodowlą, ochroną lasu lub pozyskaniem drewna¹⁴.

Zgodnie z treścią art. 26 ust. 4 ustawy o lasach, nadleśniczy w stosunku do lasów będących w zarządzie Lasów Państwowych ogranicza dostęp do lasu poprzez ustanowienie tablicy z napisem: „zakaz wstępu”, oraz z podaniem przyczyny i terminu wprowadzenia ograniczenia. Konstytutywnym zdarzeniem prawnym jest zatem ustawienie tablicy, a więc o istnieniu zakazu można mówić dopiero w chwili, gdy taka tablica, spełniająca wymogi formalnoprawne opisane w art. 26 ust. 4 ustawy o lasach i rozporządzeniu ministra właściwego do spraw środowiska¹⁵, zostanie ustawiona. Tablica taka jest źródłem informacji dla jednostki (obywatela), że na danym obszarze leśnym obowiązuje zakaz wstępu do lasu ograniczający jej prawa i wolności osobiste, a tym samym są podstawy pociągnięcia do odpowiedzialności karnej. Obowiązek ustanowienia tablicy nie dotyczy przypadku, gdy las stanowi uprawy leśne do 4 m wysokości. Właściciel lasu niestanowiącego własności Skarbu Państwa może także w oparciu o art. 28 ustawy o lasach zakazać wstępu do lasu, oznaczając ten las tablicą z odpowiednim napisem¹⁶.

---

¹⁴ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2020 r., poz. 6, 148).

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 stycznia 1998 r. w sprawie określenia wzoru znaku zakazu wstępu do lasu oraz zasad jego umieszczania (Dz. U. z 1998 r., nr 11, poz. 39).

¹⁶ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2020 r. poz. 6, 148).

Ustawodawca nakazuje, że znaki zakazu wstępu do lasu umieszczać w szczególności: przy drogach publicznych oraz drogach leśnych, na których dopuszczony jest ruch pojazdów silnikowych, zaprzęgowych i motorowerów (na zakrętach, skrzyżowaniach i dłuższych odcinkach dróg), a także wokół miejsc postoju pojazdów oraz pól namiotowych¹⁷. Zgodnie z § 4 rozporządzenia¹⁸ znaki dotychczas umieszczone nie wymagają wymiany do czasu ich zużycia, co prowadzi do wniosku, że należy je wymienić, gdy przestaną być czytelne i zrozumiałe. Zakazy wstępu do lasu (stałe bądź okresowe), łącznie z zakazem wydanym przez właściciela lasu prywatnego, nie dotyczą jednak pewnych kategorii osób wykonujących czynności służbowe i gospodarcze: pracowników nadleśnictw, osób nadzorujących gospodarkę leśną oraz kontrolujących jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, osób zwalczających pożary oraz ratujących życie lub zdrowie ludzkie, funkcjonariuszy Straży Granicznej chroniących granicę państwową oraz funkcjonariuszy innych organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny, osób wykonujących czynności z zakresu gospodarki łowieckiej oraz właścicieli pasiek zlokalizowanych na obszarach leśnych, właścicieli lasów we własnych lasach, osób użytkujących grunty rolne położone wśród lasów, pracowników leśnych jednostek naukowych, instytutów badawczych i doświadczalnych, w związku z wykonywaniem badań naukowych i doświadczeń z zakresu leśnictwa i ochrony przyrody, wojewódzkich konserwatorów przyrody oraz pracowników Służb Parków Krajobrazowych, osób sporządzających plany urządzenia lasu, uproszczone plany urządzenia lasu lub inwentaryzację stanu lasu, o której mowa w art. 19 ustawy o lasach.

Istnienie zakazu wstępu, wyrażonego poprzez ustanowienie znaku „zakazu wstępu do lasu”¹⁹, spełniającego wszystkie wymogi formalno-prawne, obligatoryjnie wyklucza możliwość wejścia do lasu, przejazdu lub przepędzania zwierząt. Ustawa o lasach nie zawiera sankcji za naruszenie tego zakazu. Sankcji za naruszenie zakazu wstępu do lasu należy szukać w rozdziale XIX ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeksu wykroczeń²⁰ pt. Szkodnictwo leśne, polne i ogrodowe²¹. Ustawodawca przedmiotowe znamiona czynu zabronionego zawarł w art. 151 i 161, a ich treści stanowią: „art. 151.

¹⁷ §3 Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 stycznia 1998 r. w sprawie określenia wzoru znaku zakazu wstępu do lasu oraz zasad jego umieszczania (Dz. U. z 1998 r., nr 11, poz. 39).

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 stycznia 1998 r. w sprawie określenia wzoru znaku zakazu wstępu do lasu oraz zasad jego umieszczania (Dz.U. z 1998 r., nr 11, poz. 39).

¹⁹ Ibidem.

²⁰ T.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 821, 1238, z 2020 r., poz. 568, 956, 1086.

²¹ M. Lis-Walewska, *Odpowiedzialność karna za naruszenie zakazu wstępu do lasu*, „Kwartalnik Policyjny” 2015, nr 2, s. 46-50.

§ 1. Kto pasie zwierzęta gospodarskie na nienależących do niego gruntach leśnych lub rolnych albo przez takie grunty w miejscach, w których jest to zabronione, przechodzi, przejeżdża lub przegania zwierzęta gospodarskie, podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany. § 2. Jeżeli grunt jest zaorany, zasiany lub obsadzony, znajduje się w stanie sztucznego zalesienia, naturalnego odnowienia lub stanowi młodnik leśny do lat 20, sprawca podlega karze grzywny. § 3. Karze określonej w § 2 podlega również ten, kto przejeżdża lub przegania zwierzęta gospodarskie przez wodę zamkniętą lub zarybioną. § 4. Ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego. § 5. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1, 2 lub 3 można orzec nawiązkę do wysokości 1500 złotych. Art. 161. Kto, nie będąc do tego uprawniony albo bez zgody właściciela lub posiadacza lasu, wjeżdża pojazdem silnikowym, zaprzęgowym lub motorowerem do nienależącego do niego lasu w miejscu, w którym jest to niedozwolone, albo pozostawia taki pojazd w lesie w miejscu do tego nieprzeznaczonym, podlega karze grzywny²².

Powstaje pytanie, kiedy realizują się ustawowe znamiona wyżej wymienionych wykroczeń i z którego artykułu należy dokonać prawidłowej kwalifikacji prawnej konkretnego czynu, reagując na wykroczenie²³. Na potrzeby wykładni art. 151 Kodeksu wykroczeń ma zastosowanie definicja gruntów leśnych zawarta w Ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych²⁴. Zgodnie z art. 2 ust. 2 tej ustawy za grunty leśne uznaje się następujące grunty: określone jako lasy w przepisach ustawy o lasach; zrekultywowane na potrzeby gospodarki leśnej; pod drogami dojazdowymi do gruntów leśnych. Warto zatem zauważyć, że pojęcie prawne – grunt leśny, obejmuje swoim zakresem pojęciowym las. Analizując treść art. 151 § 1 Kodeksu wykroczeń, należy stwierdzić, iż przechodzenie, przejeżdżanie lub przeganianie zwierząt przez cudze grunty leśne stanowi wykroczenie tylko wówczas, gdy dokonywane jest w miejscu, gdzie zachowania takie są zabronione. Bez wątplenia jest to miejsce objęte zakazem wstępu odpowiednio oznakowane bądź zgodnie z § 2 art. 151 Kodeksu wykroczeń stanowi grunt zaorany, zasiany lub obsadzony, znajdujący się w stanie sztucznego zalesienia, naturalnego odnowienia lub grunt stanowi młodnik leśny do lat 20, kiedy to oznakowanie nie jest wymagane. Wejście na grunty wymienione w § 2 art. 151 Kodeksu wykroczeń, przejeżdżanie przez nie lub przeganianie zwierząt gospodarskich zawsze realizuje znamiona wykroczenia i nie jest konieczne oznaczanie ich tablicami zakazującymi wstępu. Ponadto w lasach stanowiących własność Skarbu Państwa, nieobjętych zakazem wstępu,

---

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

²⁴ T.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1161, z 2020 r., poz. 471.

istnieją jeszcze inne ograniczenia dotyczące postoju oraz ruchu pojazdem silnikowym, zaprzęgowym i motorowerem, które wprowadza art. 29 ustawy o lasach. Naruszenie tych ograniczeń skutkuje odpowiedzialnością karną z art. 161 Kodeksu wykroczeń.

Zgodnie z treścią art. 29 ustawy o lasach²⁵ ruch pojazdem silnikowym, zaprzęgowym i motorowerem w lesie jest dozwolony jedynie drogami publicznymi, natomiast drogami leśnymi jest dozwolony tylko wtedy, gdy są one oznakowane drogowskazami dopuszczającymi ruch po tych drogach. Nie dotyczy to inwalidów poruszających się pojazdami przystosowanymi do ich potrzeb. Natomiast jazda konna w lesie jest dopuszczalna tylko drogami leśnymi wyznaczonymi przez nadleśniczego. Postój ww. pojazdów na drogach leśnych jest dozwolony wyłącznie w miejscach oznakowanych²⁶.

Z powyższego przepisu prawa wynika, że dopuszczalność ruchu wyżej wymienionymi pojazdami uzależniona jest od tego, czy ruch pojazdów odbywa się po drogach publicznych czy po drogach leśnych. W pierwszym przypadku ustawodawca dopuszcza ruch tymi pojazdami na terenie lasu. Natomiast dopuszczalność ruchu pojazdem silnikowym, zaprzęgowym i motorowerem po drogach leśnych jest uzależniona od tego, czy są w odpowiedni sposób oznakowane drogowskazami dopuszczającymi ruch po tych drogach. Poruszanie się po drogach publicznych położonych na obszarze lasu jest zatem co do zasady dopuszczalne. Natomiast poruszanie się po drogach leśnych jest co do zasady zabronione, poza sytuacjami, gdy wyraźnie taki ruch się dopuszcza²⁷. Jedynym warunkiem dopuszczającym ruch pojazdami po drogach leśnych jest umieszczenie drogowskazów. Dopuszczalność ruchu pojazdami jest zatem uzależniona od dwóch elementów: od charakteru drogi oraz umieszczenia stosownych drogowskazów. Ustawa o lasach nie określa, jak taka droga powinna być oznakowana, pozostawiając sposób oznakowania zarządcy terenu, a więc w lasach państwowych z zasady Nadleśnictwu. Jednakże sposób oznakowania nie może być dowolny. Niewątpliwie są to specjalnie oznakowane drogowskazy umieszczone przy drogach leśnych, prowadzące do: ośrodków, obiektów i urządzeń turystyczno-wypoczynkowych; brzegów morza, rzek i jezior o dużej frekwencji turystycznej; terenów leśnych wyznaczonych do zbiorowego przebywania ludności w celach wypoczynkowych, miejsc zabytkowych i innych o szczególnych walorach krajobrazowych.

W doktrynie prawa wykroczeń nie porusza się zagadnienia, jakie wymogi mają spełniać te drogowskazy i jakie treści mają wyrażać. Droga leśna w świetle uregulowań prawnych jest drogą wewnętrzną²⁸.

²⁵ T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 6, 148.

²⁶ M. Lis-Walewska, *Odpowiedzialność karna za naruszenie zakazu wstępu do lasu*, op. cit., s. 46-50.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

Jak wskazuje inspektor Małgorzata Lis-Walewska²⁹, do rozważań w zakresie użytkowania drogi wewnętrznej należy przywoływać niektóre przepisy Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym³⁰. Zgodnie z art. 10 ust. 7 ustawy³¹ zarządzanie ruchem na drogach wewnętrznych, w tym w strefie ruchu i strefie zamieszkania, należy do podmiotu zarządzającego tymi drogami. Podmioty te, ustalając organizację ruchu na tych drogach, stosują znaki i sygnały drogowe oraz zasady ich umieszczania wynikające z ustawy i jej przepisów wykonawczych. Koszt oznakowania drogi wewnętrznej ponosi podmiot zarządzający drogą (art. 10 ust. 10 a ustawy³²). Na drogach wewnętrznych, jak wynika z treści art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy³³, stosuje się znaki i sygnały drogowe, takie jak na drogach publicznych. Uczestników ruchu obowiązują wówczas dyrektywy wynikające z tych znaków i sygnałów drogowych, w postaci zakazu lub nakazu. Oznakowanie drogi wewnętrznej należy do zarządcy tej drogi (art. 10 ust. 7 ustawy³⁴). Oznakowując ją, jest on obowiązany stosować znaki i sygnały drogowe oraz zasady ich umieszczania określone w prawie o ruchu drogowym i przepisach wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy. Reguły ruchu na drogach wewnętrznych, ustawodawca opisuje: „W celu zapewnienia właściwego oznakowania na leżących poza drogami publicznymi strefach ruchu oraz strefach zamieszkania, a w szczególności, aby ustawiane tam znaki drogowe nie były ze sobą wzajemnie sprzeczne, podmioty zarządzające drogami wewnętrznymi leżącymi w strefie zobowiązane będą do dostosowania oznakowania tych dróg do wymagań wynikających z przepisów prawa powszechnie obowiązującego. Wymóg ten został spowodowany dotychczasowymi doświadczeniami, z których wynika, że zarządcy dróg wewnętrznych ustawiają tam znaki drogowe niezgodnie z przepisami”³⁵. Właściwym wydaje się stwierdzenie, że drogowskazy ustawione przy drogach leśnych, muszą spełniać wymogi prawne, a nadleśniczy jako zarządca drogi wewnętrznej jest adresatem norm prawnych zawartych w prawie o ruchu drogowym³⁶. Rozporządzenie Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych³⁷ wprowadza tzw. „znaki kierunku

---

²⁹ Nauczyciel ze szkoły policyjnej w Legionowie, wykładowca prawa karnego i prawa wykroczeń na kursach specjalistycznych z zakresu ruchu drogowego.

³⁰ T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 110, 284, 568, 695, 1087.

³¹ Ibidem.

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

³⁴ Ibidem.

³⁵ M. Lis-Walewska, *Odpowiedzialność karna za naruszenie zakazu wstępu do lasu*, „Kwartalnik Policyjny” 2015, nr 2, s. 46-50.

³⁶ Ibidem.

³⁷ T.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 231.

i miejscowości”, np. „drogowskaz do przystani wodnej lub żeglugi”, „drogowskaz do plaży lub miejsca kąpieliska”, „drogowskaz do zabytku przyrody”, „drogowskaz do punktu widokowego” itp. Tego rodzaju drogowskazy może wprowadzić nadleśniczy. Podsumowując, wjazd pojazdem silnikowym, zaprzęgowym i motorowerem na drogi leśne nieoznakowane drogowskazami dopuszczającymi ten ruch jest zabroniony. Ruch pieszy i rowerowy może odbywać się bez ograniczeń tylko na tych gruntach leśnych, na których nie obowiązuje stały lub okresowy zakaz wstępu³⁸.

W istocie zakaz poruszania się dotyczy jedynie dróg leśnych i w tym kontekście należy widzieć jego uchylenie w stosunku do inwalidów poruszających się pojazdami przystosowanymi do ich potrzeb, jazdy konnej w lesie i pewnej kategorii osób wykonujących czynności służbowe lub gospodarcze wskazanych w ust. 3 art. 29 ustawy o lasach³⁹.

Podobnie ustawodawca uregulował dopuszczalność postoju pojazdów. Postój pojazdu oznacza „zatrzymanie się w jakimś miejscu na pewien czas osób lub pojazdów”. Na drogach publicznych postój pojazdów jest co do zasady dopuszczalny, poza wyjątkami wynikającymi z zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego i z umieszczonych znaków drogowych. Natomiast na drogach leśnych postój jest zabroniony, z wyjątkiem miejsc wyraźnie oznakowanych. Oznakowanie to musi wyraźnie wskazywać, że dane miejsce jest przeznaczone do postoju.

Ustawodawca określa następujące pojęcia prawne: droga publiczna, droga leśna, pojazd silnikowy, pojazd zaprzęgowy i motorower. Pojęcia te zostały zdefiniowane w odrębnych ustawach. Pojęcie drogi publicznej znajduje się w Ustawie z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych⁴⁰. W art. 1 tej ustawy definiuje się pojęcie drogi publicznej. Jak stanowi ten przepis: „Drogą publiczną jest droga zaliczona na podstawie niniejszej ustawy do jednej z kategorii dróg, z której może korzystać każdy, zgodnie z jej przeznaczeniem, z ograniczeniami i wyjątkami określonymi w tej ustawie lub innych przepisach szczególnych”.

Przedmiotowy akt prawny nie wskazuje natomiast pojęcia drogi leśnej. Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o drogach publicznych: „Drogi, drogi rowerowe, parkingi oraz place przeznaczone do ruchu pojazdów, niezaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych i niezlokalizowane w pasie drogowym tych dróg są drogami wewnętrznymi”. Droga leśna jest zatem bez wątpienia drogą wewnętrzną. Warunkiem zakwalifikowania drogi wewnętrznej jako drogi leśnej jest to, że leży ona na obszarze lasu. Stwierdzenie to znajduje odzwierciedlenie w treści art. 6 ust. 1

³⁸ M. Lis-Walewska, *Odpowiedzialność karna za naruszenie zakazu wstępu do lasu*, op. cit., s. 46-50.

³⁹ T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 6, 148.

⁴⁰ T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 470, 471, 1087.

pkt 8 ustawy o lasach, zgodnie z którym drogi leśne są to drogi położone w lasach, niebędące drogami publicznymi w rozumieniu przepisów o drogach publicznych.

Rodzaje pojazdów natomiast zostały zdefiniowane w Ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym⁴¹. Pojazd silnikowy oznacza zgodnie z art. 2 pkt 32: „pojazd wyposażony w silnik, z wyjątkiem motoroweru i pojazdu szynowego”. Z kolei definicję pojazdu zawiera art. 2 pkt 31 stanowiący, że pojazd to „środek transportu przeznaczony do poruszania się po drodze oraz maszyną lub urządzenie do tego przystosowane”. Obok pojazdu silnikowego art. 29 ustawy o lasach dotyczy ruchu w lesie pojazdu zaprzęgowego. Ustawodawca nie definiuje tego terminu, choć posługuje się nim w prawie o ruchu drogowym. Pojazd zaprzęgowy to pojazd, w którym wykorzystywana jest żywa siła pociągowa, najczęściej konie. Zaprzęgiem kieruje, przeważnie siedząc na tzw. koźle, powożący (woźnica, dorożkarz). Innym pojazdem wymienionym w art. 29 ustawy o lasach jest motorower. Motorower to zgodnie z art. 2 pkt 46 ustawy – Prawo o ruchu drogowym: „pojazd dwu- lub trójkołowy zaopatrzony w silnik spalinowy o pojemności skokowej nieprzekraczającej 50 cm³ lub w silnik elektryczny o mocy nie większej niż 4 kW, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 45 km/h”.

Naruszenie normy prawnej zawartej w treści art. 29 ustawy o lasach wyczerpuje ustawowe znamiona wykroczenia z art. 161 Kodeksu wykroczeń. Przepis art. 161⁴² Kodeksu wykroczeń jest zatem przepisem sankcjonującym w stosunku do art. 29⁴³ ustawy o lasach. Warto zauważyć, że w art. 29 ustawy o lasach norma prawna występuje w postaci dozwoleń (prawodawca określa sytuacje, kiedy wjazd do lasu jest dozwolony), natomiast w art. 161 k.w. w postaci zakazu (prawodawca określa sytuacje, kiedy wjazd do lasu jest zabroniony, tj. w miejscu niedozwolonym), co sprawia pewną trudność interpretacyjną, gdyż adresat normy prawnej z reguły chce wiedzieć, co jest zabronione i oczekuje oznakowania dróg wyrażających zakazy, tak jak na drogach publicznych. Jednak prawodawca nie wprowadza wymogu oznakowania każdej drogi leśnej zakazem ruchu na pewno ze względów praktycznych, bo

⁴¹ T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 110, 284, 568, 695, 1087.

⁴² T.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 821, 1238, z 2020 r., poz. 568, 956, 1086, art. 161: „Kto, nie będąc do tego uprawniony albo bez zgody właściciela lub posiadacza lasu, wjeżdża pojazdem silnikowym, zaprzęgowym lub motorowerem do nienależącego do niego lasu w miejscu, w którym jest to niedozwolone, albo pozostawia taki pojazd w lesie w miejscu do tego nieprzeznaczonym, podlega karze grzywny”.

⁴³ T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 6, 148, art. 29.: „1. Ruch pojazdem silnikowym, zaprzęgowym i motorowerem w lesie dozwolony jest jedynie drogami publicznymi, natomiast drogami leśnymi jest dozwolony tylko wtedy, gdy są one oznakowane drogowskazami dopuszczającymi ruch po tych drogach. Nie dotyczy to inwalidów poruszających się pojazdami przystosowanymi do ich potrzeb. 1 a. Jazda konna w lesie dopuszczalna jest tylko drogami leśnymi wyznaczonymi przez nadleśniczego. 2. Postój pojazdów, o których mowa w ust. 1, na drogach leśnych jest dozwolony wyłącznie w miejscach oznakowanych”.

wówczas 90% dróg należałoby w lesie oznakować. Prościej i praktyczniej jest ograniczenie ruchu normami prawnymi zawartymi w art. 29 ust. 1 ustawy o lasach i art. 161 Kodeksu wykroczeń. W art. 161 Kodeksu wykroczeń zostało określone wykroczenie polegające na wjeżdżaniu pojazdem silnikowym, zaprzęgowym i motorowerem do cudzego lasu bez zgody właściciela bądź przez osobę nieuprawnioną w miejscu, w którym jest to niedozwolone albo pozostawienie takiego pojazdu w miejscu do tego nieprzeznaczonym. Co prawda do ustawowych znamion wykroczenia z art. 151 § 1 Kodeksu wykroczeń należy m.in. „przejeżdżanie” przez grunty leśne w miejscu, gdzie jest to zabronione, a „przejeżdżanie” obejmuje wszelkie jego postacie – pojazdem mechanicznym, m.in. silnikowym, niemechanicznym albo wierzchem, to jednak w zakresie wjazdu do cudzego lasu pojazdem silnikowym, zaprzęgowym lub motorowerem przepis art. 161 Kodeksu wykroczeń należy uznać za *lex specialis* w stosunku do art. 151 § 1 i 2 Kodeksu wykroczeń, czyli eliminujący ten ostatni⁴⁴. Uwzględniając powyższe, ruch pieszy i rowerowy może odbywać się bez ograniczeń tylko na tych gruntach leśnych, na których nie obowiązuje stały lub okresowy zakaz wstępu, jeśli zaś obowiązuje, to realizują się ustawowe znamiona wykroczenia z art. 151 § 1⁴⁵ Kodeksu wykroczeń.

Za wykroczenie z art. 151 § 1 Kodeksu wykroczeń grozi grzywna do 500 zł albo kara nagany. Jeżeli grunt leśny znajduje się w stanie sztucznego zalesienia, naturalnego odnowienia lub stanowi młodnik leśny do lat 20, to wówczas czyn kwalifikuje się z art. 151 § 2 Kodeksu wykroczeń, za co grozi kara grzywny do górnej wysokości przewidzianej w części ogólnej kodeksu, czyli do 5000 zł. Wszystkie wykroczenia z art. 151 Kodeksu wykroczeń ścigane są na żądanie pokrzywdzonego, którym w tym wypadku jest nadleśnictwo jako jednostka organizacyjna (Lasy Państwowe). Jeżeli jednak wniosek o ukaranie kieruje do sądu nadleśniczy lub osoba działająca w jego imieniu albo strażnik leśny, to oczywiście jest, że samo skierowanie wniosku jest równoznaczne z żądaniem ścigania złożonym przez pokrzywdzonego. Regulacja art. 151 § 4 Kodeksu wykroczeń ma znaczenie praktyczne wtedy, gdy wniosek o ukaranie kieruje do sądu inny podmiot, np. Policja. Policjant musi dołączyć do wniosku pisemne żądanie ścigania sporządzone przez nadleśniczego lub osobę działającą w jego imieniu bądź protokół, do którego wyżej wymienione podmioty zgłosiły ustne żądanie ścigania. Art. 151 § 5 Kodeksu wykroczeń umożliwia załatwienie sprawy roszczeń odszkodowawczych już w postępowaniu przed sądem rejonowym rozpoznającym sprawę o wykroczenie. Sąd może (nie musi)

⁴⁴ M. Lis-Walewska, *Odpowiedzialność karna za naruszenie zakazu wstępu do lasu*, op. cit., s. 46-50

⁴⁵ Art. 151. § 1: „Kto pasie zwierzęta gospodarskie na nienależących do niego gruntach leśnych lub rolnych albo przez takie grunty w miejscach, w których jest to zabronione, przechodzi, przejeżdża lub przegania zwierzęta gospodarskie, podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany”.

orzec nawiązkę do określonej w prawie wysokości. Taką nawiązkę orzeka się na rzecz pokrzywdzonego nadleśnictwa. Gdyby nawiązka nie pokryła pełnej szkody, pozostaje droga postępowania cywilnego.

Natomiast wykroczenie z art. 161 Kodeksu wykroczeń ścigane jest z urzędu przede wszystkim przez strażników leśnych oraz funkcjonariuszy Policji. Grozi za nie grzywna w rozmiarze od 20 do 5000 zł, a w postępowaniu mandatowym może być wymierzona od 20 do 500 zł.

Ponadto warto wspomnieć, że zgodnie z prawną definicją las to także grunt stanowiący rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego. Przepis art. 15 ust. 1 pkt 18 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody⁴⁶ zakazuje w parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Według art. 127 pkt 1 lit. a lub b ustawy o ochronie przyrody⁴⁷ wykroczeniem zagrożonym karą aresztu lub grzywny jest umyślne naruszanie zakazów obowiązujących w parkach narodowych lub rezerwach przyrody. W przypadku zbiegu tego przepisu z art. 161 Kodeksu wykroczeń należy uznać art. 127 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody za *lex specialis* w stosunku do art. 161 Kodeksu wykroczeń. Teren parku narodowego obejmuje nie tylko grunty leśne, co przemawia za tym, że przepis art. 127 ustawy o ochronie przyrody eliminuje stosowanie art. 161 Kodeksu wykroczeń. Podsumowując, należy stwierdzić, że przepis art. 151 k.w. albo 161 k.w. bądź art. 127 pkt 1 lit. a lub b ustawy o ochronie przyrody są stosowane dla sankcjonowania naruszenia zakazu wstępu do lasu, jeśli ruch pojazdami lub pieszych odbywa się poza drogami publicznymi⁴⁸.

2. Prawo korzystania z zasobów leśnych – możliwe przestępstwa przeciwko środowisku, procedura działania

Przedstawione powyżej rozważania, w przedmiotowym opracowaniu, wskazują tylko na czyn zabroniony, jakim jest bezprawne poruszanie się po terenach leśnych. Niemniej jednak obok tych zdarzeń osoby poruszające się w lasach mogą naruszać przepisy ustawy Kodeks karny, dokonując przestępstw przeciwko środowisku. Kodeks karny przewiduje, m.in.:

---

⁴⁶ T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 55, 471.

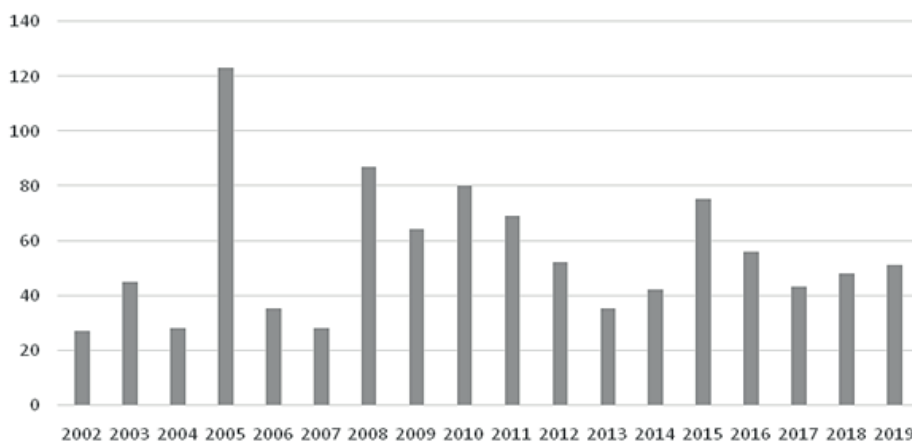
⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ M. Lis-Walewska, *Odpowiedzialność karna za naruszenie zakazu wstępu do lasu*, op. cit., s. 46-50.

- 1) zniszczenia w świecie roślinnym i zwierzęcym (art. 181 k.k.);
- 2) zanieczyszczanie środowiska (art. 182 k.k.);
- 3) nieodpowiednie postępowanie z odpadami (art. 183 k.k.);
- 4) brak urządzeń zabezpieczających wodę, powietrze lub ziemię (art. 186 kk);
- 5) zmniejszanie wartości przyrodniczej chronionego terenu lub obiektu (art. 187 k.k.);
- 6) zachowania godzące w naturalne piękno krajobrazu (art. 188 k.k.).

Przestępstwa obejmujące zniszczenia w świecie roślinnym i zwierzęcym: „art. 181 k.k. § 1. Kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 2. Kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta, powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. § 3. Karze określonej w § 2 podlega także ten, kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową, powodując istotną szkodę. § 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. § 5. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 2 lub 3 działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”.

W zakresie przedmiotowego przestępstwa dane Policji wskazują, że ich liczba na przestrzeni ostatnich lat zawiera się pomiędzy 13 a 49 przestępstw rocznie⁴⁹.

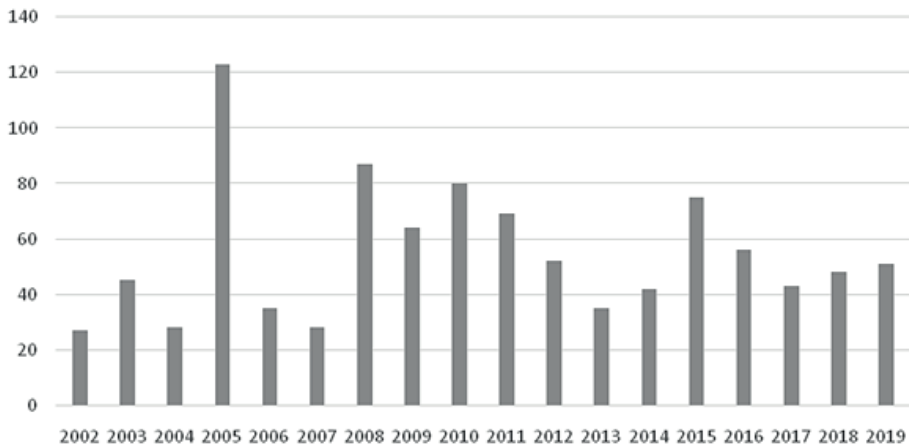
Wykres 1. Liczba przestępstw stwierdzonych w świecie roślinnym i zwierzęcym⁵⁰

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://statystyka.policja.pl>.

⁴⁹ Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-3> [dostęp: 2.08.2020].

⁵⁰ Ibidem.

Przestępstwo zanieczyszczenia środowiska: „art. 182 k.k. § 1. Kto zanieczyszcza wodę, powietrze lub powierzchnię ziemi substancją albo promieniowaniem jonizującym w takiej ilości lub w takiej postaci, że może to zagrazić życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. § 3. Jeżeli czyn określony w § 1 został popełniony w związku z eksploatacją instalacji działającej w ramach zakładu, w zakresie korzystania ze środowiska, na które wymagane jest pozwolenie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. § 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 3 działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”

Wykres 2. Liczba przestępstw stwierdzonych – zanieczyszczenie środowiska⁵¹

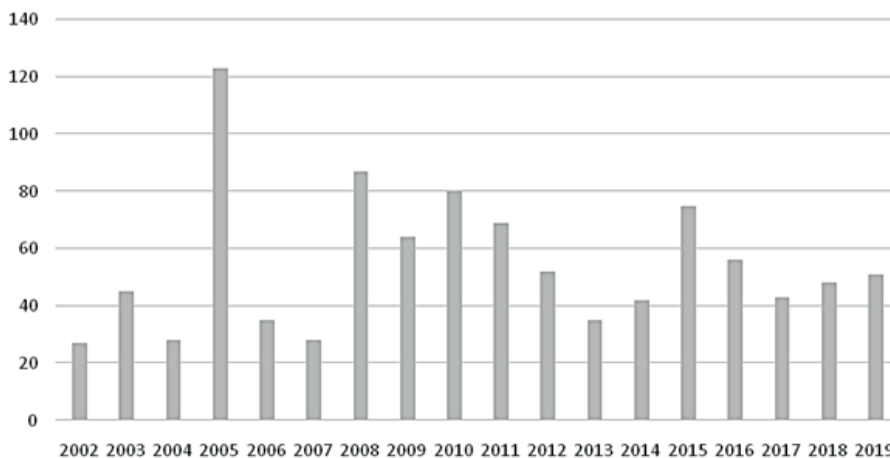
Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://statystyka.policja.pl>.

Czyn zabroniony wskazujący na nieodpowiednie postępowanie z odpadami: „art. 183 k.k. § 1. Kto wbrew przepisom składowe, usuwa, przetwarza, zbiera, dokonuje odzysku, unieszkodliwia albo transportuje odpady lub substancje w takich warunkach lub w taki sposób, że może to zagrazić życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 2. Tej samej karze podlega, kto wbrew przepisom przywozi z zagranicy substancje zagrażające środowisku. § 3. Karze określonej w § 1 podlega,

⁵¹ Ibidem.

kto wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1, 2 i 4. § 4. Karze określonej w § 1 podlega, kto wbrew przepisom przywozi odpady z zagranicy lub wywozi odpady za granicę. § 5. Kto bez wymaganego zgłoszenia lub zezwolenia albo wbrew jego warunkom przywozi z zagranicy lub wywozi za granicę odpady niebezpieczne, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. § 6. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1=5 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

Wykres 3. Liczba przestępstw stwierdzonych – odpady⁵²

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://statystyka.policja.pl>.

Kolejny rodzaj przestępstwa przeciwko środowisku dotyczy braku urządzeń zabezpieczających wodę, powietrze lub ziemię: „art. 186 k.k. § 1. Kto wbrew obowiązkowi nie utrzymuje w należyтым stanie lub nie używa urządzeń zabezpieczających wodę, powietrze lub powierzchnię ziemi przed zanieczyszczeniem lub urządzeń zabezpieczających przed skażeniem promieniotwórczym lub promieniowaniem jonizującym, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. § 2. Tej samej karze podlega, kto oddaje lub wbrew obowiązkowi dopuszcza do użytkowania obiekt budowlany lub zespół obiektów niemających wymaganych prawem urządzeń określonych w § 1. § 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”. Innym czynem wypełniającym znamiona przestępstwa przeciwko środowisku jest zmniejszanie wartości przyrodniczej chronionego terenu lub obiektu: „art. 187 k.k. § 1. Kto niszczy, poważnie uszkadza lub istotnie zmniejsza

⁵² Ibidem.

wartość przyrodniczą prawnie chronionego terenu lub obiektu, powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. § 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”. Ustawodawca wskazał również, karalne jest zachowanie godzące w naturalne piękno krajobrazu: „art. 188 k.k. Kto, na terenie objętym ochroną ze względów przyrodniczych lub krajobrazowych albo w otulinie takiego terenu, wbrew przepisom, wznosi nowy lub powiększa istniejący obiekt budowlany albo prowadzi działalność gospodarczą zagrażającą środowisku, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

Podsumowanie

W analizie zagrożeń, jakie mogą wynikać: z nieuprawnionego wjazdu na tereny leśne oraz z przestępstw dokonywanych przeciwko środowisku należy stwierdzić, że do elementów mających wpływ na poziom bezpieczeństwa, należy zaliczyć m.in. składowanie i porzucanie odpadów na terenach leśnych, a w szczególności w okolicach ujęć wody, terenach rekreacji i kąpielisk. Zagrożenia zdrowia i życia wynikają z przenikania związków toksycznych z niezabezpieczonych składowisk odpadów do gleby i wód gruntowych. Ponadto porzucanie odpadów w lasach oraz nieuprawnione i niezgodne z zasadami społecznymi przebywanie na terenach leśnych prowadzi również do zagrożeń pożarowych.

W celu minimalizacji tych zagrożeń – wpływających na poziom bezpieczeństwa – niezbędnym jest podejmowanie działań profilaktycznych. Prewencyjne programy mogą w znacznym stopniu ograniczyć popełnianie przestępstw i wykroczeń przeciwko środowisku, a także wszelkie zachowania kryminogenne. Efekty w tej działalności mogą zostać osiągnięte poprzez współdziałanie w tym zakresie organów państwowych, samorządowych i organizacji społecznych oraz z policjami innych państw, a także z organami i instytucjami Unii Europejskiej. Jak wskazuje Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji⁵³: „W ramach prowadzonych działań nakierowanych na zwalczanie przestępczości przeciwko środowisku naturalnemu w tym przeciwdziałaniu nielegalnemu składowaniu, magazynowaniu i obrotowi odpadów, mając również na uwadze ostatnie zdarzenia związane z ujawnianiem nowych strumieni odpadów napływających do Polski oraz powtarzającymi się pożarami składowisk odpadów przedmiotowa problematyka objęta jest obecnie

---

⁵³ <https://policja.pl/pol/kgp/biuro-prewencji/73019,Zadania-Biura-Prewencji.html> [dostęp: 7.08.2020].

przez Policję jedynym z najwyższych priorytetów”. W takim stwierdzeniu można oczekiwać, że służby porządku publicznego, w tym Policja, będą podejmowały działania zapobiegające niewłaściwej gospodarce odpadami, poprzez właściwy nadzór i prowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych, jak również dochodzeniowo-śledcze, mające na celu zwalczanie przestępczości przeciwko środowisku naturalnemu⁵⁴. Podkreślenia wymaga również fakt, że nie tylko Policja może realizować zadania w zakresie ochrony środowiska. Jedną z najbardziej zaangażowanych służb – Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska lub upoważnieni inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska – może podjąć czynności polegające na obserwowaniu i rejestrowaniu przy użyciu środków technicznych, w tym technik satelitarnych i bezzałogowych statków powietrznych, obrazu zdarzeń oraz dźwięku towarzyszącego zdarzeniom o charakterze przestępstw przeciwko środowisku. Ponadto posiadają uprawnienia do zatrzymywania lub przeszukiwania pojazdów przewożących towary oraz do kontroli dokumentów związanych z przewozem towaru, jeżeli zachodzi podejrzenie przewożenia odpadów.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że korzystanie z zasobów leśnych w sposób niezgodny z prawem niesie za sobą zagrożenia mające wpływ na poziom bezpieczeństwa. Niewątpliwie ochrona środowiska naturalnego przed szkodliwymi dla niego zachowaniami przestępczymi, za pomocą instrumentów prawa karnego jest uzasadniona. Ustawa – Kodeks karny wskazuje, że naturalne środowisko człowieka jest ogólnospołeczną wartością, którą należy chronić przed poważnymi naruszeniami⁵⁵. Jak wskazuje profesor Robert G. Zawłocki⁵⁶, na płaszczyźnie indywidualnego przedmiotu ochrony przepisy rozdziału *Przestępstwa przeciwko środowisku* Kodeksu karnego chronią różne dobra, które w istocie stanowią uprzedmiotowienie środowiska naturalnego. Zatem są to jego części, np. w postaci rzeczy, obiektów, terenów, jak i samego człowieka, a w szczególności jego życia i zdrowia⁵⁷. Niewątpliwie polskie prawo oraz organy ścigania odpowiedzialne za porządek prawny są niezbędnym elementem poziomu bezpieczeństwa, odpowiadając za przeciwdziałanie wykrywanie i ściganie sprawców przestępstw przeciwko środowisku. Niemniej jednak, niezbędnym elementem w tej ochronie jest właściwa edukacja i promowanie postaw społecznych mogących przyczynić się do poprawy stanu środowiska w tym terenów leśnych. Uwzględniając powyższe rozważania w opracowaniu oraz doświadczenie

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ [https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/13191/1/Strony%20od001331_14_PPR%201%20\(14\)%202014%20do%20druku_poprawiony_Robert_Zawlocki.pdf](https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/13191/1/Strony%20od001331_14_PPR%201%20(14)%202014%20do%20druku_poprawiony_Robert_Zawlocki.pdf) [dostęp: 7.08.2020].

⁵⁶ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

⁵⁷ <https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/13191/1/...>, op. cit., [dostęp: 7.08.2020].

życiowe autora (zamieszkującego bliską okolicę Puszczy Słupskiej), należy stwierdzić, że czynnik w postaci gospodarowania odpadami (w tym przestępstwa z nimi związane) będzie miał największy wpływ na poziom bezpieczeństwa przez kolejne dziesięciolecia w Polsce. Rosnące koszty gospodarowania odpadami, brak empatii w zakresie poszanowania terenów leśnych, ogólnospołeczne przyzwolenie na zaśmiecanie lasów, brak kampanii społecznych i szkoleń ze strony administracji samorządowej oraz wychowanie dzieci i młodzieży nie wskazuje, że omawiany wskaźnik zagrożeń bezpieczeństwa będzie minimalizowany.

Bibliografia

1. Lis-Walewska M., *Odpowiedzialność karna za naruszenie zakazu wstępu do lasu*, „Kwartalnik Policyjny” 2015, nr 2.
2. Zawłocki R., *Karnopravna ochrona środowiska naturalnego*, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, repozytorium.amu.edu.pl.
3. <https://spidersweb.pl/bizblog/zakaz-wstępu-do-lasu/>.
4. <https://salamadra.org.pl>.
5. <https://policja.pl>.
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 568, 875, 1086).
7. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (T.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 821, 1238; z 2020 r. poz. 568, 956, 1086).
8. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 6, 148).
9. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 110, 284, 568, 695, 1087).
10. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 55, 471).
11. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 674).
12. Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 stycznia 1998 r. w sprawie określenia wzoru znaku zakazu wstępu do lasu oraz zasad jego umieszczania (T.j. Dz. U. z 1998 r., nr 11, poz. 39).

Unauthorized access to forest areas as a prohibited act and its impact on the level of internal security

Abstract

The functions performed by the natural environment, including the forest, for the needs of society, require special protection by the state administration and public order services. Deliberate violation of the laws of nature, by human action, leads to an increase in threats to the level of safety through inappropriate waste management or fires. It seems reasonable that, apart from the legal system and the prosecution of perpetrators of crimes

against the environment, it is necessary to conduct proper education or social campaigns for environmental protection. This study is an attempt to indicate the basic principles necessary to comply with the law of nature protection and the impact on the level of the sense of security and minimizing the risks of inappropriate use of natural resources.

Keywords: safety, natural environment, threats, forestareas